

Bogumiła Burda

STUDENCI Z POLSKI NA UNIWERSYTECIE WE FRANKFURCIE NAD ODRĄ (XVI-XVIII W.)

W 1991 roku po prawie stu osiemdziesięciu latach ponownie został otwarty uniwersytet we Frankfurcie nad Odrą. Otwarcie uniwersytetu wiązało się ze zjednoczeniem dwóch państw niemieckich, które funkcjonowały po drugiej wojnie światowej. Nie można mówić, iż przez te 180 lat uczelnia nie istniała. W 1811 roku rozkazem gabinetowym z 24 kwietnia króla Fryderyka Wilhelma III przeniesiony został do Wrocławia działający od 1506 roku uniwersytet z Frankfurtu nad Odrą (zwany popularnie Viadriną) i połączony z istniejącą we Wrocławiu od 1702 r. dwuwydziałową akademią jezuicką zwaną Leopoldiną. Otwarcie uczelni nastąpiło 19 października 1811 roku. Nowo powstały uniwersytet niemiecki otrzymał nazwę Universitas Literarum Vratislaviensis. Używano również skrótów Universitas Vratislaviensis lub Vratislavia (*Plan zur Vereinigung der Universität Frankfurt mit der Universität Breslau*)¹. Zarówno we Frankfurcie nad Odrą, jak i we Wrocławiu przyjmowano w mury uczelni studentów z różnych stron Europy, w tym także wielu studentów z ziem polskich.

Akta Uniwersytetu we Frankfurcie nie zostały jeszcze w pełni opracowane i przedstawione². Wśród polskich studentów Viadriny spotkać można było wielu uczonych, postaci związanych z reformacją i kontrreformacją, pisarzy, lekarzy i wielu innych, którzy odbyli studia we Frankfurcie, poznając język, kulturę i pełną tolerancję religijną.

Powstanie uniwersytetu we Frankfurcie nad Odrą wiąże się ze wzrostem znaczenia Brandenburgii, a zwłaszcza dynastii Hohenzollernów w Środkowej Europie. Nastąpiło to między innymi przez zbliżenie Joachima I, księcia brandenburskiego, z papieżem Leonem X i cesarzem Maksymilianem. Leżące na drodze handlowej miasto było dobrym punktem w kontaktach wschodu z zachodem i południa z północą. Tutaj krzyżowały się trakty handlowe, tutaj było centrum handlowe Brandenburgii. Położone nad Odrą miasto było zapleczem Związku Hanzeatyckiego, a jego położenie ułatwiało szybkie przemieszczanie się.

Utworzenie uniwersytetu we Frankfurcie nad Odrą przypada na drugą wyraźną epokę powstawania szkół wyższych, które inspirowane były przez idee renesansu i

¹ Archiwum Uniwersytetu we Wrocławiu, sygn. S. 133: *Statut Universität zu Breslau*, Breslau 1816; J. Reinkens, *Die Universität zu Breslau vor der Vereinigung der Frankfurter Viadrina mit der Leopoldina*, Breslau 1861, s. II.

² W 1929 roku ukazał się artykuł dotyczący studentów polskich we Frankfurcie (T. Wotschke, *Polnische Studenten in Frankfurt*, „Jahrbuch für Kultur und Geschichte der Slaven” 1929, 5, s. 228-244), a po drugiej wojnie światowej pisał o tym M. Drodowski (*Polnische Studenten an der Viadrina im 18 Jahrhundert*, [w:] *Die Oder-Universität Frankfurt*, red. H. Bülhaus, Weimar 1983).

humanizmu, i zamyka po Tübingen (założona w 1477 r.) i Wittenberdze (założona w 1502 r.) okres zakładania uniwersytetów w przededniu reformacji. Geneza brandenburskiej uczelni sięga XV stulecia, kiedy już książę Albrecht III Achill, panujący w latach 1470-1486, nosił się z zamiarem jej założenia. Za panowania jego syna Johanna (1486-1499) powstał pierwszy zapis fundacyjny, pochodzący od papieża Aleksandra VI, który brał pod opiekę naukę jako formalny fundator. Nowością było to, że król niemiecki, późniejszy cesarz Maksymilian I, wystąpił również jako fundator i wystawił w 1500 r. tzw. list zezwalający (*Freiheitsbrief*). Fundacja ta przypada na lata panowania Joachima I (1499-1535), który to zgodnie z wolą swego ojca założył w 1506 r. uniwersytet we Frankfurcie³.

W 1506 roku papież Juliusz II wydał drugi list fundacyjny, a 26 kwietnia tegoż roku odbyło się uroczyste poświęcenie szkoły w obecności Joachima I. Pierwszym rektorem został przybyły z Lipska Konrad Wimpina, który przygotował statut szkoły, narzucając jej scholastyczny charakter.

Następca Joachima I, jego syn Joachim II, zobowiązany był do kontynuacji dzieła ojca, czyli do utrzymania uczelni katolickiej. Wpływ Filipa Melanchtona, u którego Joachim II zasięgał rad w sprawach szkolnych, spowodował, iż około 1537 roku uczelnia przekształciła się w szkołę o charakterze protestanckim. Przyjęła ona drogę uczelni w Tübingen i Marburgu. Wpływ Melanchtona był bardzo duży, trwał aż do początków wieku XVII. W latach 1616-1656 uczelnia pod wpływem księcia Johanna Sigmunda staje się ostoją kalwinizmu; tutaj schronili się przybysze (arianie) między innymi z Polski i Litwy, a nawet z północnych i zachodnich Niemiec oraz Francji.

Lata 1657-1727 to czwarty okres w dziejach uczelni; rozwinął się wówczas kalwinizm frankfurcki ze swoją myślą mieszczańsko-holenderską, angielską i hugenocką. Równocześnie rozwijały się myśli oświeceniowe, nauki przyrodnicze, medyczne i matematyczne. Po 1727 roku uczelnia zaczyna odczuwać panowanie w Brandenburgii Fryderyka I i jego następców. Po pokoju w Tylży (1807 r.) zacznie chylić się ku pewnemu upadkowi. Decyzja o przeniesieniu do Wrocławia była nader słuszna⁴.

W pierwszym okresie powstania uczelni powołano do życia dwa wydziały (fakultety) – teologiczny i filozoficzny. W 1515 r. papież Leon X wydał list zezwalający na utworzenie jeszcze dwu dalszych wydziałów: prawnego i medycznego. Wydział filozoficzny – jako podstawowy – musiał ukończyć każdy student, aby rozpocząć naukę na dalszym kierunku. Wydział teologiczny kształcił w duchu religijnym, a w latach 1539-1540 zmieniony został na wydział teologii ewangelickiej. Wydział medycyny kształcił lekarzy i profesorów medycyny; można było tutaj uzyskać doktorat z tej dziedziny, studia te bowiem studenci rozpoczynali na innych uczelniach, a kończyli we Frankfurcie. Do niego dołączono później nauki przyrodnicze: zielarstwo i chemię – naukę o lekarstwach. Wydział prawa kształcił urzędników dla Brandenburgii. Za panowania Fryderyka II otwarto też wydział kameralistyki.

³ G. M u h l p o r d t, *Die Oder-Universität 1506-1811*, [w:] *Die Oder-Universität*, red. H. Bülhaua, Weimar 1983.

⁴ H. B a r y c z, *Uniwersytet Wrocławski przeszłości i teraźniejszości*, Katowice 1946, s. 17; T. M o d e l s k i, *Z dziejów Uniwersytetu Wrocławskiego*, Wrocław 1957, s. 7.

Uczelnia przyjęła nazwę Wiadrina (Viadrina). Jest to niemiecka latynizacja słowa Oder („W starożytności *Odera, Ader, Suevus, Vandalus, Gutalus, Viadrus*, rzeka należąca do morza Bałtyckiego, bierze początek na Morawach, 22 km na wschód od Ołomuńca”)⁵.

Uniwersytet frankfurcki cieszył się dość dużą sławą wśród młodzieży europejskiej pragnącej studiować na uczelni o charakterze protestanckim z zachowaniem pełnej tolerancji religijnej. W ciągu ponad trzystu lat (1506-1811) funkcjonowania uczelni młodzieży z Europy Wschodniej było około 2300 osób. Znaleźli się tutaj Czesi i Morawianie (262), Węgrzy (649), Rusini (19) oraz przedstawiciele ziem Morza Bałtyckiego (200)⁶. Najliczniejszą grupę stanowili studenci z ziem sąsiadujących z Brandenburgią, czyli z Polski. Pochodzili głównie ze Śląska, Wielkopolski, Małopolski i Pomorza Wschodniego. W latach 1506-1811 immatrykulowanych było łącznie 1233 Małopolan i Wielkopolan. Największe nasilenie przyjazdów było po zakończeniu wojny trzydziestoletniej (lata 1649-1700: 240 studentów) i po przejściu Śląska przez Fryderyka II (1751-1811: 249 studentów). W okresie lat 1700-1811 było 373 studentów, a z ziem włączonych do Prus około 300⁷.

Młodzież z ziem polskich studiującą w Viadrinie można podzielić na trzy grupy ze względu na pochodzenie społeczne. Pierwsza grupa to synowie pastorów, którzy po ukończeniu fakultetu filozoficznego studiowali na wydziale teologii ewangelickiej, aby po jej ukończeniu podjąć pracę duszpasterską. Druga grupa to studenci pochodzenia mieszczańskiego, studiujący prawo lub medycynę, aby w tych dziedzinach uzyskać awans społeczny. Trzecia grupa to synowie szlacheccy, którzy po ukończeniu studiów uwidocznili się w działalności politycznej. Odrębną grupę stanowili studenci pochodzenia chłopskiego (ale nie tylko), którzy często korzystali ze stypendiów, toteż ich pobyt w uczelni trwał najdłużej. W zasadzie kończyli uczelnię i wracali do odpracowania pewnego czasu na stanowisku proponowanym przez fundatora stypendium⁸.

Do uczelni frankfurckiej można było być przyjętym po ukończeniu szkoły średniej lub uzyskaniu matury. Najwyższy poziom gwarantowały protestanckie gimnazja w Toruniu, Elblągu, Gdańsku, we Wrocławiu, Nysie, Świdnicy, Brzegu, a także (w XVIII wieku) w Sulechowie i szkoły Braci Czeskich w Lesznie. Bywały też przypadki, iż przy wpisie podawano „Privat unterricht” lub ukończone katolickie gimnazjum we Wrocławiu, Akademię Rycerską w Legnicy, a także inne szkoły w Polsce. W XVIII wieku wprowadzono przy zapisie na uczelnię obowiązek składania egzaminu lub posiadania matury. Młodzieży z ziem polskich, która miała trudności w egzaminie w języku niemieckim, umożliwiono zdawanie w języku ojczystym. Było to wzorem dla uczelni w Lipsku czy Halle.

⁵ *Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*, red. B. Chlebowski i W. Walewski, t. VII, Warszawa 1886, s. 386.

⁶ O. F e y l, *Die Viadrina und das Östliche Europa*, [w:] *Die Oder-Universität...*, s. 109.

⁷ B. B u r d a, *Związki edukacyjne Śląska z ziemiami polskimi w okresie Oświecenia*, Zielona Góra 1992, s. 126.

⁸ E. C i e ś l a k, *Kultura i ideologia w życiu Prus Królewskich*, [w:] *Historia Pomorza*, red. G. Labuda, t. II, Poznań 1976, cz. 2, s. 285.

Uczelnia frankfurcka przyciągała do siebie młodzież, która miała tutaj możliwości poznania nauk Lutra i Melanchtona. Przybywała tutaj młodzież z Torunia i Elbląga. Pierwszy wpis sięga jeszcze czasów powstania uniwersytetu (rok 1506). W ciągu XVI wieku pojawiło się tutaj 37 toruńczyków, w XVII wieku było ich już 64⁹. Z Elbląga pochodził rektor Achacy Freundt (Freund), który początkowo studiował w Lipsku (1501-1504), a następnie w Krakowie. W 1511 r. został profesorem prawa we Frankfurcie, gdzie w 1512 r. uzyskał doktorat i został mianowany rektorem. Był tutaj aż do 1517 r., kiedy to (w maju) został kanclerzem biskupa warmińskiego Fabiana Luzjańskiego; od 1521 r. był kanonikiem fromborskim (i towarzyszem Mikołaja Kopernika w kapitule)¹⁰.

Inną znaną postacią Elbląga, współtwórcą gimnazjum w tym mieście w 1535 r. był Jakub Alexwagen, który urodził się w Królewcu w 1480 r. W uczelni we Frankfurcie był od 1506 r., a po jej ukończeniu osiedlił się w Elblągu, gdzie w 1520 r. został burmistrzem; był oddanym stronnikiem Zygmunta Starego¹¹.

Wśród studentów Viadriny w XVI wieku spotykać można wielu Wielkopolan. W połowie XVI w. zapisał się Stanisław Grodzicki, syn kupca z Poznania, który także słuchał w Wittenberdze wykładów F. Melanchtona, a później studiował w Krakowie i Rzymie, gdzie wstąpił do zakonu jezuitów (1571 r.). Był szermierzem kontrreformacji. Od 1586 roku wykładał teologię w Akademii Wileńskiej, a w 1594 roku został rektorem kolegium poznańskiego. Był autorem wielu prac, między innymi kazań i polemik po polsku i po łacinie¹².

W 1556 roku do Frankfurtu przybył inny Wielkopolanin, Łukasz Kościelecki, który później, w 1576 r. został mianowany biskupem poznańskim i szermierzem kontrreformacji¹³. Znaną postacią odbywającą studia we Frankfurcie był także Stanisław Reszka z Buku, który uczył się w Krakowie (1558 r.), a od 1559 r. w Viadrinie. W 1560 roku wstąpił na dwór biskupa S. Hozjusza. W 1571 r. mianowany został na stanowisko sekretarza Henryka Walezego, a w 1583 r. Stefana Batorego¹⁴. Spośród znanych innowierców nie sposób nie wymienić Jana Rybińskiego, który uczył się w Bytomiu Odrzańskim, a od 1616 roku w Viadrinie, następnie (w 1625 r.) został diakonem Jednoty i ministrem Braci Czeskich, a także rektorem gimnazjum w Lesznie¹⁵. Bardziej znany jest Daniel Ernest Jabłoński, urodzony w Mokrym Dworze w 1660 r. W Viadrinie studiował w latach 1677-1680, następnie w latach 1680-1683 w Oksfordzie. Po powrocie do kraju został pastorem zboru polskiego i rektorem w Lesznie. W 1691 r. elektor brandenburski Fryderyk mianował Jabłońskiego kaznodzieją nadwornym w Królewcu. Pełnił też funkcję seniora Jednoty w Polsce oraz piastował

⁹ *Ibidem*, s. 295.

¹⁰ M. Iłowiecki, *Dzieje nauki polskiej*, Warszawa 1981, s. 70.

¹¹ T. Oracki, *Słownik biograficzny Warmii, Prus Książęcych i Ziemi Malborskiej od połowy XV do końca XVIII wieku*, t. I, Olsztyn 1984, s. 5.

¹² *Bibliografia literatury polskiej. Nowy Korbut. Piśmiennictwo staropolskie*, t. II, Warszawa 1964, s. 236.

¹³ J. Tażbir, *Łukasz Kościelecki*, [w:] *Wielkopolski słownik biograficzny* (WSB), red. A. Gąsiorowski i J. Topolski, Warszawa-Poznań 1981, s. 310.

¹⁴ *Bibliografia literatury polskiej...*, t. III, s. 173.

¹⁵ J. Śliński, *Z działalności literackiej braci czeskich w Polsce (XVI-XVII w.)*, Wrocław 1959, s. 96.

godność seniora kościoła reformowanego na Litwie. Opisał wydarzenia z 1724 roku w Toruniu dotyczące innowierców. Starł się o połączenie wyznań protestanckich. We Frankfurcie studiował także jego brat Jan Teodor Jabłoński, który był także w Królewcu (1672) i Frankfurcie (1674), a następnie został sekretarzem kilku rodzin książęcych i od 1700 r. sekretarzem nowo założonego Towarzystwa Naukowego w Berlinie. Był także autorem gramatyki i słownika łacińskiego¹⁶.

Z rodzin ewangelickich byli tutaj: Bogusław Dawid z Leszna (1760), jego brat Jan Ludwigo (1766), Paweł Przystanowski (w latach 1767-1777), bracia Grabowscy (1773-1775). Wcześniej z Wielkopolski spotykamy m.in. Aleksandra Kasjusza (Cassuis) urodzonego w Przygocicach; w Viadrinie przebywał od 1726 r., od 1728 w Lejdzie. Był pastorem w Orzeszkowie, a następnie od 1746 r. w Lesznie, gdzie jednocześnie pełnił funkcję rektora gimnazjum leszczyńskiego (1739-1787)¹⁷. Podobną drogę przeszedł kaznodzieja kalwiński w Lesznie, wydawca i orientalista, Karol Gotfryd Wojde, który studiował we Frankfurcie od 1745 r.¹⁸. W 1766 r. spotykamy następnego Kasjusza, Bogusława Davida, także pastora i nauczyciela w Lesznie (1777, 1800-1824 rektor gimnazjum w Lesznie). W 1783 r. rozpoczął studia Jan Benjamin Borneman z Leszna, późniejszy duchowny braci czeskich, senior wielkopolski. Na wydziale prawa studiowali w latach 1796-1801 Alojzy Prosper Biernacki i Pantaleon Szuman (Schuman). Szuman od 1815 roku pracował w Poznaniu i zainicjował akcję protestacyjną przeciwko ograniczaniu praw Polaków w Wielkim Księstwie Poznańskim. Był członkiem Komisji Generalnej do spraw uwłaszczenia i w 1849 r. posłował do parlamentu pruskiego (należał do Koła Polskiego)¹⁹.

W latach 1802-1811 we frankfurckiej uczelni studiowało 22 wielkopolskich studentów wywodzących się ze znanych tamtejszych rodzin szlacheckich²⁰. Byli wśród nich dwaj bracia Raczyńscy (Edward i Atanazy, 1804 r.) i Chłapowscy (Stanisław i Klemens, 1805 r.). Bracia Chłapowscy w latach 1802-1804 przebywali w Akademii Rycerskiej w Legnicy. Z mniej zamożnych rodzin w Viadrinie studiowali: A. Moszczeński (1803 r.), który wcześniej uczył się w Akademii w Berlinie, Tadeusz Zakrzewski z Radziejowa (1804 r.) i Tadeusz Zaborowski z Gostynina (1803 r.). Jeszcze jeden absolwent Akademii Legnickiej studiował w Viadrinie, Ksawery Bukowiecki z Wielkopolski. W grupie studentów medycyny znajdował się Józef Karowe (Carov'e) rodem z Leszna (w Viadrinie w 1771 r.). Otrzymał on na podstawie rozprawy *De viscida plurimorum morborum inter Poloniae incolas causa* stopień doktora medycyny. W 1772 roku uzyskał tytuł nadwornego lekarza króla Stanisława Augusta Poniatowskiego²¹. Stopień doktora nauk medycznych (1784 r.) uzyskał także Jan Fryderyk Hoffman z Prus Wschodnich, który w latach 1797-1798 był lekarzem Legionów Pol-

¹⁶ J. S z e r u d a, *Jan Teodor Jabłoński, Polski słownik biograficzny* (PSB), t. III, Wrocław-Łódź 1962-1964, s. 255.

¹⁷ B. B u r d a, *op. cit.*, s. 127.

¹⁸ M. D r o z d o w s k i, *Karol Gotfryd Wojde*, WSB, s. 320.

¹⁹ J. K o z ł o w s k i, *Pantaleon Szuman*, WSB, s. 749.

²⁰ *Universität Frankfurt a. Oder. Aus der Originalhandschrift unter Mitwirkung von de G. Liebe und dr E. Chenner herausgegeben von E. Friedlaender. Erster (1506-1648), zweiter (1649-1811) Band. Aus dem Königlichen Publikationen Preussischen Staats-Archiven*, Bd 36, Leipzig 1889, ss. 601-675.

²¹ *Józef Karowe* (opr. redakcyjne), PBS, t. 12, 1966, s. 91.

szych we Włoszech, a po powrocie do Polski w 1811 r. został profesorem katedry mineralogii Uniwersytetu Warszawskiego i założycielem gabinetu historii naturalnej Towarzystwa Warszawskiego Przyjaciół Nauk²². W 1811 r. tytuł doktora medycyny i chirurgii uzyskał Andrzej F. Ksawery Dybek, który pełnił funkcję lekarza armii polskiej w czasie kampanii napoleońskiej. W 1820 roku przyczynił się do założenia Towarzystwa Lekarskiego w Warszawie²³.

Wśród studentów z ziem polskich spotkać można było wielu pisarzy i poetów. W 1628 roku wpisał się do metryki uczelni Krzysztof Kaldenbach, który urodził się w Świebodzinie w rodzinie mieszczańskiej. Pisał w języku łacińskim, niemieckim i polskim, był profesorem uczelni w Królewcu i Tybindze²⁴. Inny znany poeta XVII wieku to Michał Aschenborner; w Viadrinie był od 1604 r. Urodził się w Bytomiu Odrzańskim, tam też uczył w słynnym Schönaichianum²⁵. Wcześniej, gdyż wpis sięga 1536 roku, na uczelni we Frankfurcie studiował siostrzeniec biskupa i poety Jana Dantyszka Eustachy Knobelsdorf, przybyły z Pomorza Wschodniego²⁶.

Ostatnie (w 1811 roku) wpisy z ziem polskich to: Ślązak Ernest S. Berndt, syn pastora, Walenty E. Woschelwitz oraz Ernst Schramm z Wrocławia, który uczęszczał do katolickiego gimnazjum. Ostatnie wpisy Polaków to Krzysztof L. Maier, syn kupca ze Śmigła (uczył się w Berlinie) oraz Ludwik Flies, urodzony w Warszawie (kończył szkołę w Głogowie)²⁷.

Przeniesienie uczelni do Wrocławia niesło ze sobą większą możliwość rozwoju życia naukowego i kulturalnego, oczywiście zwiększenia kontaktów z ziemiami polskimi. Uczelnia tak we Frankfurcie, jak i we Wrocławiu odgrywała ogromną rolę w utrzymaniu, rozwijaniu kontaktów poprzez naukę i poznawanie wspólnej przeszłości, a jednocześnie dawała szansę rozwoju naukowego bardzo dużej grupie młodych ludzi z różnych stron Europy, w tym i z Polski. Wybrane postacie z ogromnej liczby 1500 studentów ze Śląska, Wielkopolski, Małopolski, Pomorza Wschodniego są tylko przyczynkiem do wskazania ogromnej roli uniwersytetów w okresie wczesnonowoczesnym.

Uczelnia frankfurcka była niekiedy tylko „przystankiem” dla młodych ludzi wędrujących w poszukiwaniu wiedzy i odpowiedzi na pytania dotyczące religii, świadomości. Z drugiej strony była też miejscem, gdzie osiągnano stopień doktora nauk medycznych. Przyciągała do siebie tolerancją i wielkim nowoczesnym otwarciem na świat, na nowości, była dostępna dla każdego. Jej wielką rolę przejął uniwersytet we Wrocławiu.

²² S. K o ś m i ń s k i, *Słownik Lekarzy Polskich*, Warszawa 1888, s. 173.

²³ *Ibidem*, s. 32.

²⁴ E. R a b o w i c z, *Krzysztof Kaldenbach*, PSB, t. XI, 1964-1965, s. 433.

²⁵ M. S i p a u ł o w n a, *Michał Aschenborner*, PSB, t. I, 1935, s. 169; J. C h m a j, *Bracia polscy. Ludzie, idee, wpływy*, Warszawa 1957, s. 354.

²⁶ H. B a r y c z, *Z dziejów polskich wędrówek za granicę*, Wrocław-Kraków 1969, s. 220.

²⁷ O. F e y l, *op. cit.*, s. 105; *Universität Frankfurt (1649-1811)*, s. 660-675.

Burda Bogumiła

POLNISCHE STUDENTEN IN FRANKFURT AN DER ODER (IM 16.-18.JH.)

Zusammenfassung

Im Jahre 1991 wurde nach fast 180 Jahren Pause die Universität in Frankfurt/Oder reaktiviert. Der König Friedrich Wilhelm III gründete am 24. April 1811 in Wroclaw Universitas Literarum Vratislaviensis; Vier Fakultäten der Frankfurter Universität, die 1506 zu existieren begann, wurden von dem König mit der Breslauer Jesuitenakademie verbunden, die 1702 gegründet und als Leopoldina genannt wurde. In der Anfangsperiode war dies eine katholische Universität; der Einfluss der Reformationsbewegungen und Philip Melanchtons verursachten jedoch, dass sie sich in eine protestantische Universität brandenburgischer Art umgestaltete.

Die Frankfurter Universität erfreute eines gutes Rufes unter der europäischen Jugend, die an protestantischen Universitäten bei Behaltung der weit verstandenen religiösen Toleranz studieren wollte. Im Laufe von über 300 Jahren der Existenz von Viadrina (1506-1811) stellte einen Studententeil die Jugend aus Osteuropa dar (ca. 2300 Studenten).

Der grössten Teil der ausländischen Studenten machten jedoch Polen aus. Sie stammten vor allem aus Grosspolen, Kleinpolen, Ost- und Westpommern sowie aus Schlesien. In den Jahren 1506-1811 wurden hier insgesamt 1233 Gross- und Kleinpolen immatrikuliert.

Den Hauptteil der polnischen Studenten an der Viadrina stellten vor allem Lutheraner dar, ausserdem auch tschechische Brüder, seltener Katholiker, vorwiegend aus Schlesien und Grosspolen. In den Jahren 1701-1811 studierten an der Frankfurter Universität 373 Studenten aus Polen. Aus den Ländern, die an Preussen angeschlossen wurden, waren es in den Jahren 1701-1759 ca. 300 Studenten.

Hinsichtlich der sozialen Herkunft sind die in Frankfurt/Oder während der Aufklärung studierenden Polen in drei Gruppen einzuteilen. Die erste Gruppe bildeten Pfarrersöhne, die nach dem Abschluss der philosophischen Fakultäta an der theologische Fakultät weiter studierten. Die zweite Gruppe bildeten Studenten bürgerliche Herkunft. Die dritte Gruppe bestand aus Adligen, die sich nach dem Abschluss in der Politik, Literatur, im Staatsdienst am deutlichsten zeigten.

An die Frankfurter Universität konnte man nach dem Abschluss einer Oberschule- nach dem Abitur – aufgenommen werden. Das höchste Niveau garantiert in protestantische Gymnasien in Leszno, Toruń, Gdańsk, Elbląg bzw. in Schlesien- Nysa, Wrocław, Sulechów.

Unter den polnischen Studenten gab es viele Schriftsteller und Dichter (z.B. Krzysztof Kaldenbach, bzw. Eustachy Knobelsdorf). Hier studierte auch Daniel Ernest Jabłoński, ein Pfarrer aus Królewiec und sein Bruder Jan Teodor-Verfasser eines Buches für die lateinische Grammatik und eines lateinischen Wörterbuches. Hier studierten auch Brüder Raczyńscy (Edward und Atanazy) und viele andere.

Die Anziehungskraft der Universität stellte ihre Toleranz und Offenheit auf die Welt. Ihre grosse Rolle übernahm Wrocław, es spielt sie bis heute.